

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljkatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . . . 5.— "
četrt leta . . . . . 2:50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Jubilej Zaveze.

Slovanski bratje na našem jubileju.

Deželno osrednjo zvezo učiteljskih društev v kraljestvu Češkem bosta zastopala predsednik Jos. Smrtka in tajnik Bohdan Skála. Deželno osrednjo zvezo meščanskih šol v kraljestvu Češkem bo zastopal kol. P. Skalický, Zvezo moravskih učiteljskih društev pa predsednik in poslanec Jos. Havlik. — Tovarish Bohdan Skála je za slavnostno zborovanje prijavil referat »Učiteljeva državljanska svoboda in svoboda prepričanja«.

Iz našega uredništva.

Ob Zavezinem jubileju izide naš list v slavnostni obliki in v večjem obsegu. — Vabimo vsakogar, naj prispeva za to številko, ko jo poklonimo kot pozdravni dar svojim slovanskim gostom. — Rokopise prosimo poslati zanesljivo do 18. avgusta t. l.

Iz stanovanjskega odseka.

Udeležence in udeležence Zavezinega jubileja naj sporoče, ali si žele
1. prenočišče v hotelu,
2. prenočišče privatno,
3. prenočišče skupno (brezplačno).
Ta naznanila, ki naj tudi povedo, za koliko noči si posameznik želi prenočišča, je poslati najpozneje do 25. avgusta t. l. na naslov: Ludovik Dermelj, učitelj v Ljubljani, Gluhonemnica.

Iz banketnega odseka.

Kdor se udeleži slavnostnega banketa dne 7. septembra v hotelu Tivoli, naj prijavi svojo udeležbo najpozneje do 25. avgusta t. l. na naslov: Ludovik Dermelj, učitelj v Ljubljani, Gluhonemnica. (Cena za osebo 5 K). Kdor se prijavi, se s tem obenem obveže, da se banketa res udeleži, oziroma — če bi se ga ne udeležil — da plača naznanjeno ceno.

Iz sprejemnega odseka.

Sprejemni odsek se pripravlja, da priredi vsemu učiteljstvu, ki se udeleži Zavezinega jubileja, čim lepši in dostojnejši sprejem. Kdaj se oficialni sprejem vrši, javimo pravočasno.

Spominski spis.

Zaveza izda za svoj jubilej spominski spis, ki objavi zgodovino Zaveze in zgodovino slovenskega učiteljstva v dobi 25 let. Po obliki in vsebini bo ta spis odlično delo. Že danes opozarjamo nanj!

LISTEK.

† Jožef Sedlak.

Z nepopisno naglico se odpirajo v zadnjih mesecih grobna vrata, ki nam redčijo naše vrste. Tovarish za tovarišem nas zapuščajo. Komaj smo pokopali Letnerja, Pretnerja — pa že smo zopet spremili k večnemu počitku dne 6. avgusta t. l. v 46. letu starosti umrlega Jožefa Sedlaka, nadučitelja na Jesenicah.

Joško! Slutil si bližajočo se smrt. Hodil si zadnje mesece na pokopališče, kjer si si med grobovi izbiral svoj kotiček. »Bomo šli za zid«, si mi ponovno poudarjal. Kdo je mogel verovati, da se bo tvoja želodčna bolezen, kakor si jo imenoval, tako hitro razpasla in te tako nanaglovala ugonobila. Danes, ko že snivaš v hladni gomili pod Kamniškimi planinami, ko uživaš mir v lepšem svetu, te razumem in se spominjam tvojega trpkega življenja.

Življenje pokojnega nadučitelja je dolga vez žalosti in bede.

Natančen vzpored.

Natančen vzpored bomo mogli priobčiti v svojem listu v številki, ki izide dne 29. t. m. — Dne 19. t. m. se vrši na Dunaju seja odbora Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji, ki se je udeležil tovarish L. Jelenec. — Na Dunaju se domeni o vseh podrobnostih, in na podlagi Jelenčevega referata bomo po njegovem poročilu z Dunaja sestavili in objavili natančen vzpored.

Predizobrazba učiteljstva.

Genova, 6. avgusta 1913.

Včerajšnji »Berliner Tageblatt« priobčuje na uvodnem mestu pod zgorajšnjim naslovom članek znamenitega nemškega pedagoga J. Tews, ki kaže, kako živo se zanima Nemčija za vzgojo dobrega učiteljstva. Ker list večini slovenskega učiteljstva ni na razpolago, naj podam tu iz solnčne Italije glavne misli tega zanimivega članka:

V Essenu nameravajo osnovati naučno ministrstvo, kraljeve vlade v Düsseldorfu, Arnsbergu in Münsteru prvi nemški pedagoški seminar s psihološkim in pedagoškim laboratorijem za praktične vaje, biblioteko in zbirko učil.

Ljudskošolski učitelji so si že sami ustvarili mnogo zavodov, ki so urejeni po vzorcu univerz. Berlinsko učiteljsko društvo vzdržuje že več nego trideset let znanstvena predavanja, ki jih obiskuje letno po več sto učiteljev in učiteljic. Tudi po jako mnogih drugih nemških mestih prirejajo tamošnja učiteljska društva vseučiliščne kurze. Večja učiteljska društva v Berlinu, Lipskem, Monakovem in dr. vzdržujejo celo institute za pedagoška in psihološka raziskavanja, ki jih smatrajo najboljše znanstveniki za vzorne.

Prusija zapira še vedno učiteljstvu pot na univerzo, čeprav prireja tečaje v Berlinu, Poznu in Münsteru, ki so osnovani po vzorcu seminarjev. Na Saškem, Vrttembergem, Turinskem in Hesenskem pa more ljudskošolsko učiteljstvo že več desetletij obiskovati univerze.

To so šele začetki učiteljske izobrazbe, ki bi odgovarjala potrebi in duhu časa. Treba jo je temeljito reformirati v vseh ozirih. Predvsem naj se ne razlikuje od one — drugih stanov, ki zahtevajo temeljite, splošne, teoretične in praktične strokovne naobrazbe. Razlika med učitelji in nadučitelji (= profesorji, nadučitelj po-

meni namreč v Nemčiji našega srednješolskega učitelja) naj popolnoma odpade. Oboji potrebujejo v enaki meri temeljite splošne in skrbne pedagoške naobrazbe. Višja šola poučuje samo par predmetov več, ki jih na ljudski in nadaljevalni šoli ni, vse ostalo je pa v splošnem isto, zakaj torej povsem različna predizobrazba, zakaj se zapira učiteljstvu pot k izpopolnitvi, med tem ko je to dovoljeno njegovemu učencu. Razlika ni nikjer upravičena, obratno celo kvarna, ker se odrija pogosto mnogo bolj zmožnega učitelja in tišči dalje nenadjarjenega absolviranca gimnazije ali realke. Po temeljito izobraženem učiteljstvu bi dobile tudi višje šole mnogo boljši material, kar je dandanes še posebno važno.

Učitelj in nadučitelj (= profesor!) potrebuje isto izobrazbo, šele končno naj se učitelji v svoje predmete nekoliko bolj poglobe.

Današnje razmere je prav izborno karakteriziral že slavni profesor Rein iz Jene, ko je izrekel duhovito antitezo, da namreč manjka ljudskošolskemu učiteljstvu znanosti (v Avstriji tudi psihologije in pedagogike), nadučitelju pa pedagogike.

Če osnujejo višoke šole za izobrazbo učiteljev nekaj odstotkov nenormalnih otrok, koliko bolj je še treba visokih šol za učiteljstvo normalnih, ki nam bodo s svojim delom in s svojo močjo zagotovili bodočnost.

»V vseh nazadnjaštvih tekmuje naša Avstrija s svojo nemško zaveznico, samo tam, kjer je v resnici napredna, tam pa ne hodi z njo.« mi omeni tovarish, ko sva čitala tu v prekrasni Genovi navedene misli in čakala na parnik, ki naju odpelje na otok Elbo. Fran E.

25-letnica „Učiteljskega društva za postojnski šolski okraj“.

(Konec.)

Tovarish Horvat je nato poročal o zgodovini učiteljskega društva za postojnski šolski okraj.

Poročilo slove tako:

Viribus unitis!

Cesarjevo geslo.

Po tem cesarjevem geslu so se začeli združevati tudi njegovi zvesti podložniki. Ko se je pomnožilo število učiteljev, so se

škem potoku, 5 let pa sedaj v isti lastnosti na Jesenicah.

Neuravnano gmotno stanje, ločeno življenje od svoje družine, ki živi zaradi izobrazbe otrok v Ljubljani, pomanjkanje prave potrebe in prirejanje njegovemu žolodcu primerne hrane, političke razmere na Jesenicah, vse to je zadnje mesece duševno in telesno tako vplivalo nanj, da se je umaknil iz vsake družbe in živel v težkem premisslavljanju sam in zapuščen v svoji sobi.

Mesec dni pred počitnicami je jel vidno hirati. V počitnicah je pričel polegati, na zdravnikov nasvet pa je šel iskat zdravlja v bolniščno, kjer je za 14 dni umrl. Obdukcija je dokazala, da je imel bolezen tudi v črevesih.

Rešen je krutega boja, ki je usojen učiteljstvu, umaknil se je svetu, kjer je imela zanj vsaka cvetka trnje, vsako njegovo delovanje zavist.

Da bi našel pravega naslednika!

L. P.

združili tudi ti v svojih zvezah ter deželnih in okrajnih društvih, ker so izprevideli, da je le potomi splošne organizacije mogoče doseči kaj uspehov.

Na ta način se je porodilo tudi naše društvo in se je ustanovilo v spomin 40-letnega vladanja našega presvetlega cesarja ter je naše tačasno učiteljstvo že ob rojstvu društva pokazalo svojo lojalnost napram svojemu vladarju. Tako tudi poslej, v dolgih 25 letih svojega obstanka ni nikdar zamudilo pokazati v besedah in dejanjih svojih vdanih čuvstev napram Njegovemu Veličanstvu in obenem Njegovemu prejšnjim rodovini.

V veselih dneh se je radovalo naše učiteljstvo, enako tugovalo v bridkih slučajih, ko so strašni udarci usode udarjali na našega vladarja.

Zaradi prekratkega časa ne navajam posameznosti, ki so itak znane skrbnemu učitelju in učiteljici, a poudarjati moram z glasnim klicem dejstvo, da smo ta lojalna čuvstva razširjali v šoli med našo ljubljeno šolsko mladino, premnogo tovarišev pa tudi pri javnih manifestacijah. Poudarjam to dejstvo zlasti zaradi tega, ker se nam hoče z gotove strani in z dovolj očitnim namenom kratiti našo pošteno vdanost do našega Najvišjega gospodarja. Obenem se dovoljujem izreči jasno in odločno, da hočemo ostati nepremakljivi do konca dni našega življenja, namreč lojalni do mozga, po znanem pesnikovem izreku: »Mi pa ostanemo, kakor smo b'li.« (Ploskanje.)

Splošno sem prisiljen omeniti iz naše društvene zgodovine še eno dejstvo, namreč ločitev duhov v dvojni družvi.

V zgodovini društva berem, da so se hoteli odcepiti od nas kmalu po ustanovitvi društva naši Vipavci, toda ne zaradi tega, da ne bi se strinjali z načeli društva, marveč iz edinega vzroka, ker so od nas preoddaljeni in se ne morejo udeleževati naših shodov. Zato se je priredil v letu 1892 izredni občni zbor v Št. Vidu nad Vipavo, kjer se je zopet poravnala do tedaj nekoliko razrahljana edinost.

Prava ločitev duhov pa — kakor trdijo »oni« — se je začela v letu 1909, ne da bi za to dalo niti društvo samo, niti predsedništvo najmanjšega povoda.

Jaz sem 24 let član društva in — kakor me poznate, nočem se nikakor ponašati — sem tudi pobožen do skrajnosti, celo toliko, da je to nekaterim gospodom naravnost preveč — pa izjavljam odločno ob našem srebnem jubileju, da se niti v društvu niti iz društva ni pičice pisalo ali predavalo proti naši sveti cerkvi ali duhovščini. Če je kateri med nami, ki more kaj nasprotnega trditi, naj vstane! (Nihče!)

In najbolj karakteristične so besede, ki jih je izpregovoril l. 1900. moj nekdanji dobri tovarish Fr. Jaklič, da smo zaradi tega liberalci, to je po njihovem — seveda — brezverci, ker smo kot društvo privelek liberalne stranke. In čudo! Baš l. 1900 je ustanovil on učiteljsko društvece, ki je moralo uspevati celih 9 let s par člani in životariti v S. L. S. in so šele v tem letu naši sedanji »krščanski« tovarishi spoznali, da smo mi »brezverci«. Iz tega spoznamo, da so bili oni vsaj jako, jako omejeni ali pa ni bil to resnični vzrok za odpad. Ker pa ne smatram svojih tovarišev za toliko zaostalih, smatram njihov odstop za oškodovanje splošnih učiteljskih namerov, ker so s tem kršili slovo, le po kateri in zaradi katere bi mogli edino imponirati tudi vsem političkim strankam, pa bi še kaj več dosegli, vsaj nekaj pošte-

nejšega kakor smo — oziroma nismo — sedaj. V tem oziru so posebno pomembne besede nemškega pedagoga profesorja Peerza, ki je rekel: »Die Berufsgegnerschaft darf keine Politik und keine Grenzen kennen.« Se prej nekoč pa pravi: »Wie schade, daß die Lehrerschaft selbst in Berufsfragen getrennt marschirt! Bei keinem Stande findet sich nur ein Schein davon.« — Za to bi staval stanovskim nasprotnikom ravno duhovščino kot zgled! V svoje katehetsko društvo ne pustijo nobenega učitelja-lajika niti od daleč, čeprav imamo tudi mi izpit za veronauk in sem ga n. pr. jaz poučeval 8 let s prav dobrim uspehom v Orehku. Dotični dekret hranim še sedaj. To sem moral povedati. Mene ste pa smatrali po večini že zdavnaj za odpadnika, ali ostal sem trd, neizprosni, mož jeklen do našega preve-selega dne, ker vem, da le značajen učitelj more vzgajati trdne značaje, kakršnih potrebuje naš, od vseh zapuščen, slovenski narod. (Dobro!)

Edino dobroto ima Slomškarija, in sicer to, da mora vsaka učiteljica, ki hoče dobiti 25%, prestopiti v njihovo družbo in se udeleževati tudi njihovih zborovanj. Pri nas pa smo tako jako tožili vedno o nezavednih, »prestemanih« učiteljicah. Šele v najnovjši dobi se je to izpremenilo. Vendar pa kot najboljšo smem imenovati vrlo tov. Bisailovo, ki je že 24 let članica društva. Vse druge, v prvem letu pristopivše — imenoma: Stuchly Marija, Fodkrajšek Zofija, Fleisch Pavla, Brnot Marija, Souvan Marija, Perušek Karolina, Moser Marija in Praprotnik Zmagoslavca — so se preselile drugam, umrle, se omožile ali pa odpadle.

Od učiteljev-članov iz leta 1888 živijo še v našem glavarstvu in so še člani društva tov.: Česnik Dragotin (ki pa je vmes odšel in se vrnil na Gorenjsko), Rudolf Janko, Skala Anton st., Zaman Fran, Mežan Miha, Punčah Fran, Kambič Ivan. — Zarnik Martin in Kalan Miha sta ostala v pokoji v okraju. — Drugod službujejo: častni član Dimnik Jakob, Hiti Matija, Trošt Ivo, Josin Teodor (meščanski učitelj na Dunaju). — Drugod so vpokojeni: Jelenc Štipko, Lah Andrej, Bozja Josip in Tomšič Stefan. — Drugačen posej ima Josip Kostanjevec. — Odpadla sta: v našem okraju Šuligoj Ivan in Levstik Anton, po domače Löwenstück na ljubljanskem polju, ki — Levstik namreč — ne ve, kaj je značaj. Posnel sem po »U. T.«

Prva pravila je potrdila vlada z odlokom dne 25. maja 1888, št. 5334; podpisan Schemel, sedaj v Salzburgu kot deželni predsednik. Ustanovni občni zbor je bil 4. aprila 1888 v Št. Petru. Tajnik je bil tedaj tov. Jakob Dimnik. Soglasno se je sklenilo, da pristopi društvo k takrat ustanovljeni »Zvezi slov. učit. društev.« — Prvi redni občni zbor pa je bil 4. julija 1888. leta v Senožečah. Prvi odbor, ki se je volil v Senožečah, je bil: Martin Zarnik predsednik; Štipko Jelenc, podpredsednik; Josip Kostanjevec, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; Pavel Kavčič, namestnik tajnika; Filip Kette, pevovodja; Dragotin Česnik, namestnik. Članov je bilo 48, poznejša leta vedno manj. Znamenito je to, da sta bila ves čas obstanka samo dva predsednika, to sta tov. M. Zarnik in D. Česnik, ki je bil izvoljen leta 1903, katero leto sem prevzel tudi jaz tajništvo ter obhajava letos tako 10letnico svojih mandatov. Pred menoj so bili tajniki: Josip Verbič, sedaj profesor v Ljubljani, potem Dav. Judnič, ki se je sam odpovedal leta 1898., za njim tovariš Fran Zaman do leta 1901; na to 2 leti Fettich-Frankheim, ki je odstopil zaradi preselitve v Mokronog. — Blagajnik je bil za častnim članom Dimnikom pisatelj Ivo Trošt več kot 9 let in za njim do današnjega dne naš tovariš Anton Skala st. — Pa tudi v odboru smo imeli eno kapaciteto, n. pr. Karel Javoršek z 2 izpitoma za meščanske šole, sedaj učitelj na trgovski šoli. Prva učiteljica je prišla v odbor Marica Dvoganova leta 1904.

Častne člane smo si izbrali po vrsti: † Josipa Gorjupa, viteza pl. Slavinskega v Reki, mecena slovenskega šolstva;

ljublanskega nadučitelja in mestnega svetnika Jakoba Dimnika in našega prvega predsednika Martina Zarnika, ki ga je odlikoval cesar l. 1898, s srebrnim križcem s krono.

Odklikovan je bil tudi naš ljubljani g. nadzornik z zlatim križcem l. 1898. leta 1908. je bil enako odklikovan tov. Anton Skala.

Kako smo pa vršili svoje dolžnosti? Oglejmo si po vrsti, kateri namen ima društvo in kako ga je izvrševalo:

I. a) Vzemimo, vsestransko, pedagoško in didaktično izobraževanje učiteljev in učiteljic v korist ljudske šole in vzgoji mladine.

To se je vršilo po raznih zborovanjih, predavanjih in hospitacijah. Kateri izmed kolegov je k temu največ pripomogel, bo razvidno, če jih po vrsti navedem: Prvi je predaval Miha Mežan, tedaj učitelj v Slapem, o kmetijstvu. O tej temi je imel še eno predavanje pozneje sedaj vpokojeni tovariš Miha Kalan in po dva učna načrta za kmetijske nadaljevalne tečaje sta sestavila tovariša A. Skala in J. Grad. — Leta 1903. sem imel jaz javni nastop iz realij z učenci v Orehku. Leta 1894: Dav. Judnič je poročal o Lavtarjevi računski metodi in Ivo Trost o enorazrednicah. — Prosilo se je že tedaj, da se odpravi iz ponavljalne šole telovadba, petje in risanje, kar se je pa zgodilo šele 10 let pozneje. — L. 1895: »Uporaba zemljevida za Postojnski okraj« — poročal R. Horvat. — »O formalnih stopnjah« — K. Javoršek. — »Pisanje in risanje« — Drag. Česnik in o preuredbi pravil. — Zato smo prvič zborovali v Postojni v šolskem letu, namesto kakor prej v počitnicah. Po novih pravilih je občni zbor sklepčen pri vsakem številu navzočih članov (prej 1/2).

— »Pisanje po naravi« — predaval Horvat v Št. Petru pri občnem zboru 1905. — Fr. Mercina istotam: »Učiteljevo delovanje na narodno - gospodarskem polju.« Poročal izborni. 13. VII. se je ustanovila podružnica v Vipavi zaradi novih pravil. Imela je po 3 šolah troje hospitacij. Toda podružnice ni odobrila deželna vlada in zato je zopet prenehala. (Vzrok: ker ni predložila svojih posebnih pravil.)

Delegati Česnik D., Skala A. in Rudolf J. so opravičili svoj štrajk na IV. deželni učit. konferenci 1905, kar je učiteljsvo s ploskanjem odobrilo.

1906: »Slikanje v ljudski šoli« — A. Stritar. Prof. Suher iz Ljubljane je kazal na podlagi slik in risb ljubljanskih šol, kako naj se to vrši.

»Nerazdeljen in razdeljen pouk na ljudskih šolah, poročal Horvat. Priporočal za na kmetijski zadnje. Večina vendar kontra, češ, da je zadeva še premalo zrela. Na predlog l. 1906. se je izrekla zahvala Ganglu za izborni urejevanje »U. T.«

1907: »Pouk v oddelkih« — poročal Horvat. Učit. tiskarni sta se poslala dva deleža. Članov je bilo 57.

1908: Občni zbor na Razdrtem. Poročal D. Česnik o 60letnem jubileju vladarjevem. Slavnostni koncert v Postojni 27. junija 1908. Pri koncertu je sodelovala dr. Lampeta sestra, vrla učiteljica Pavla. Predsedništvo je izročila vdanostno izjavo Nj. Veličanstvu po okr. glav. — »O otroškem delu« — poročal Horvat. »O šolskih zamudah« — A. Skala.

Naše društvo in njega 20letnico je omenjal poročevalec A. Skala pri okr. učit. konferenci.

To leto največ članov: 71. Koncert je dal 200 K dobička za Učiteljski konvikt.

1909 se je začelo prispevati za »Obrambni kamen« družbi C. M. in je danes že plačan. Članov 67. — Izrekla se je vdanost in spoštovanje nadzorniku.

1910: Razdrto. Poročal profesor Franke iz Ljubljane »O varstvu historičnih umetniških in prirodnih spomenikov.«

1911: Zopet na Razdrtem: 3 referati (višek).

1. »Kako ravnati z naglušimi in kako odpravljati izgovorne napake«. (Pojasnjevanje z živim zgledom — dečkom, ki ga je pripeljal s seboj iz gluhoznemnice vodja Grm.)

2. »Skiptikon« — ravnatelj Brinar.

3. »Kako deluj moderna šola za telesni razvoj mladine« — Zalelet. Njegove nasvete, zlasti glede terminologije je a. limine odklonil deželni šolski svet.

Članov 58.

1912. Občni zbor v Postojni. Umrli častni član vitez Gorjup. Častni član Jakob Dimnik je obhajal srebrno poroko. Zaklicalo se mu je krepko: »Živela oba do zlate!« »Alkohol in mladina« — poročevalec Horvat. Izvolitev odbora za nabiranje za častni dar ob 60 letnici nadzornikovi.

b) Potezanje za blaginjo učiteljev in učiteljic:

Prvi referat (oziroma prošnja) za izboljšanje gmotnega položaja učiteljev je imel v društvu član Štefan Primožič. To je bilo l. 1896. — 2. VII. 1897 je prosilo društvo dež. š. svet po Štefanu Primožiču za ureditev šol. pouka prostih dni, a deželni šolski svet je odklonil.

16. V. 1899. poslal odbor prošnja na deželni odbor za zvišanje petletnic.

1900: Prošnja za javno kvalifikacijo in odbitek 1/2% doneska za okr. učiteljsko knjižnico. Poslednje je bilo uslišano.

13. VI. 1907. izredni občni zbor na Razdrtem zaradi povišanja plač in sicer zato, ser so se zvišale plače že doslej bolje plačanim duhovnikom in uradnikom.

Da bi država prispevala 50% k učiteljskim plačam, se je izvolil zastopnik za vseavstrijski shod na Dunaju in je bila sprejeta resolucija, da se paragraf 55, drž. šol. zakona izpremeni tako, da morajo učitelji prejemati iste dohodke, kot uradniki štirih najnižjih razredov.

Banka »Slavija« je plačala »Zavezi« 4083 K 34 v, t. i. dogovorjeni odstotek od zavarovancev - učiteljev, ki so zavarovani pri »Slaviji«.

Leta 1909. je občni zbor sklenil prošnjo na državni zbor za 50% prispevek k učiteljskim plačam.

V zadnjem triletju je podrla vse naše upe deloma okupacija Bosne deloma Balkanska vojna. Tožna nam majka! — Človek - učitelj mora imeti v resnici jekleno srce, da ne obupa zaradi groznih razmer, v katerih živi zdaj in bije strašen boj za svoj in dragih svojcev obstoj.

Društvo pa je tudi v tem oziru izpolnilo tudi to svojo nalogo v polni meri.

c) Vaje in produkcije v petju in godbi: Naše društvo je priredilo dvoje koncertov.

1. Veselica v korist društva dne 23. maja 1889. s tem-le vzporedom:

a) »Ustaj rode« — Eisenhut.

b) Prešernova oporoka« — deklamacija.

c) Fr. S. Vilhar: »Mornar« — D. Česnik, spremljal H. Perné.

č) A. Nedved: »Moja rožica« — Čveterospev z bariton - solo. Pelj Punčuh Leopold, Verbič Fran, Česnik in Perné.

d) »Štampilhar mlajši« — Gluma s petjem v enem dejanju.

e) Loterija.

f) Ples.

Poročevalec pravi, da se je izvršila prva veselica povoljno, dasi ni donesla mnogo čistega dohodka.

2. Koncert v proslavo 60letnice ces. vlad. dne 17. junija 1908 — kakor že omenjeno.

Sploh je pa petje in glasba v postojnskem salonskem orkestru vedno gojila večina učiteljev.

č. Razširjanje sadjarstva:

Kakor sem že omenil, sta predavala dva tovariša o kmetijstvu in sadjarstvu ter o učenem načrtu. Poudarjam pa še, da je uprav med našimi kolegi prav dosti dobrih sadjarjev, ki opravljajo vzorno svoje šolske vrtove, le žal, da so ti zvečine mnogo premajhni.

d. Nagrobni spomeniki: Postavili smo nagrobne spomenike sledečim tovarišem:

1. Filipu Ketteju v Košani l. 1891. —

2. R. Dolencu na Planini l. 1894. — 3. Ivanu Raktelju v Št. Vidu l. 1899. — 4. Franu Grosu v Sv. Ivanu pri Matenji vasi 4. maja 1905. — 5. Ljuddevitu Kranjcu v Ljubljani l. 1908 in prispevek 30 K za nagrobnik v Mokronogu umrlemu Fettich-Frankheimu. — 6. Antonu Bezgu na Gočah 6. maja 1906. — 7. Napraviti ima pa društvo še 2 nagrobna spomenika in sicer nesrečnemu V. Brusu in mladi članici Franci Grumovi.

Blag bodi spomin vsem, ki so šli pred nami na pot v večnost, gotovo se jim godi bolje kot nam značajnim in poštenim učiteljem in učiteljicam.

Ne plaši nas vse preganjanje in vsakršno mučenštvo. Hudo je sicer učiteljevanje že samo na sebi, a najhujše je, ker ne najdemo za svoje pošteno, neumorno in dobro delo poštenih src. (Res je!)

Bore malo jih je med moškimi kremenjaki - poštenjaki klonilo svojo glavno, tem več šibskih žensk. Toda naj naš to nikakor ne straši, saj imamo med sabo dovolj pravih ženskih junakinj, ki jih naj Bog poživí in ohrani!

Naprej — junaki — mučeniki! (Dolgotrajno ploskanje!)

Zaključek.

Predsednik: Preden zaključujem današnje zborovanje. Vas vse skupaj zahvaljujem za udeležbo in pozornost, posebno pa zahvalim našega častnega člana tov. Jakoba Dimnika, da nas je počastil in prišel med nas iz daljne Ljubljane. Zahvalim g. Josipa Lavrenčiča, župana mesta Postojne, ki nam je s svojim lepim govorom dokazal, da se živo zanima za težnje učiteljstva in za razvoj šolstva. Zahvalim g. Frana Arka, predsednika krajnega šolskega sveta, da nas je obiskal in dal na razpolago tako okusno okrašeno šolsko sobo, in vobče: Hvala vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da se je današnji dan mogel proslaviti tako dostojno.

Zastave, ki smo šli za njo in ponosno 25 let, ne bomo onečaščali tudi v bodoče. Ne maramo postati privešek kake stran-

ke ali kakega stanu, nego hočemo ostati neodvisni v svojem društvu, neodvisni člani, vneti za napredek šolstva in učiteljstva; zvesti, požrtvovalni sinovi in hčere svojega naroda. V ognju se čisti zlato, v viharjih značaji. Dokler bode vzgajalo slovensko mladino značajno, zavedno učiteljstvo, dotlej je upati, da se naš narod ne pogubi. Zaključujem današnje slavnostno zborovanje z iskreno željo, da dočaka krepko in čvrsto svojo 50letnico v ugodnejših razmerah. (Ploskanje.)

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Delegate je prijavilo:

XXVII. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico:

93. Karel Pestevšek, nadučitelj — Slivnica.

94. Radovan Mejovšek, učitelj — Reka.

95. Cecilija Kocpek, učiteljica — Dobrovec.

XXVIII. Učiteljsko društvo za konjiški okraj.

96. Henrik Schell, nadučitelj — Žreče.

97. Ivan Kržič, učitelj — Spitalič: Namestnik:

29. Franc Golež, učitelj — Sv. Kungota.

XXIX. Kamniško učiteljsko društvo.

98. Tomo Petrovec, nadučitelj — Jarše.

99. Ivan Šmeidek, učitelj — Krtina. Namestnika:

30. Janko Toman, nadučitelj — Moravče.

31. Anton Grmek, nadučitelj — Krašnja.

XXX. Učiteljsko društvo za Ptujski okraj.

100. Anton Ogorelec, nadučitelj — Sv. Barbara.

101. Mirko Lešnik, učitelj — Sv. Vid.

102. Alojzij Selinšek, učitelj — Sv. Barbara.

XXXI. Postojnsko učiteljsko društvo.

103. Fortunat Lampret, učitelj — Trnovo.

104. Franc Starman, učitelj — Kuteževo.

105. Franica Vilhar, učiteljica — Št. Peter.

106. Tinka Vilhar, učiteljica — Št. Peter.

107. Ferdo Juvanc, šolski voditelj — Postojna.

XXXII. Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

108. Fran Črnogoj, nadučitelj — Barje - Ljubljana.

109. Janko Likar, učitelj — Ljubljana.

110. Fran Skulj, učitelj — Ljubljana.

XXXIII. Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem.

111. Anton Sivka, nadučitelj — Št. Jurij ob j. ž.

112. Ljudmila Schreiner, nadučiteljica — Št. Jurij.

113. Melhijor Rismal, učitelj — Rajhenburg.

Učiteljsko društva za politični okraj Ljutomer bodete poleg že prijavljenih delegatov še zastopali:

114. Ana Čiuh, učiteljica — Sv. Duh na Stari gori.

115. Ema Zencovich, učiteljica, Sv. Jurij ob Ščavnici.

Učiteljsko društvo za Laški okraj bode zastopal namesto delegata Vilko Jurkota delegat Francišek Zupančič, nadučitelj v Št. Rupertu.

Delegatov še nista prijavili 2 kranjski učiteljski društvi; število članov pa nam še niso prijavila 3 kranjska in 2 štajerski društvi.

Ker potrebujemo število članov za statistiko in jubilejnim spisu, prav lepo prosimo dotična društva, da nam čimprej pošljejo te podatke.

Le malo časa je še do 25letnega slavlja, zato prosimo vsa Zavezana društva, da skrbno in agitirajo med svojimi člani za najmnogobognejšo udeležbo.

Starite vsi svojo dolžnost v tem pogledu, da impozantno nastopi Zaveza tudi kakor je nastopala vedno dosedaj.

Vodstvo Zaveze.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj, učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“.)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke! Postrežba točna!

Književnost in umetnost.

Bolgarska slovnica za Slovence s čitanko in slovensko-bolgarskimi razgovori, sestavil prof. Anton Bezenšek v Sofiji. Cena K 1.40 = levov 1.50. Te dni je izšla slovnica bolgarskega jezika, s katero bo ustrezno onim Slovincem, ki se žele seznaniti z bratskim jezikom (teoretično ali praktično: v prvo svrhu služi slovniki del, v drugo pa bolgarska čitanka (s slovenskim pojasnilom) ter slovensko-bolgarski razgovori. Slovnica je sestavljena na kratko, kakršna zadostuje Slovincu, zakaj oba jezika — bolgarski in slovenski — sta si jako sorodna po korenslovju in glasoslovju kakor tudi po naglasu. Zato je pisatelj precej v početku slovnice obrnil pozornost na to sorodstvo in pojasnil odnose bolgarsčine k slovensčini. Že l. 1872 se je rajni slovenski pisatelj Božidar Raič v knjigi »Slovanstvo«, ki jo je izdala »Matica Slovenska«, izrazil takole: »Najsorodnejše narečje nekdanji bolgarsčini se javlja mila in krasna naša slovensčina«. Zanimivo je torej za vsakega izobraženega Slovence, upoznati se o tem »najsorodnejšem narečju, a koristno je posebno za učečo se mladino, da se uči poleg srbo-hrvaščine tudi bolgarsčine in da se seznanji z lepo bolgarsko književnostjo, posebno sedaj, ko se je začela nova doba na Balkanu. Mnogim Slovincem pa je potrebno priučiti se bolgarskega jezika zaradi tega, da bi mogli ustno in pisмено občevati s svojimi brati na jugu, ki jih je nad 5 in pol milijona. Bolgarska država je velika, a slabo naseljena: na en km² se poda samo 44 prebivalcev. V Bolgariji se bo potrebovalo znatno število tehnikov, posebno zemljemercev, ki morajo biti popolnoma zmožni dotičnega jezika; isto velja za zdravnike, bančne uradnike, a tudi za trgovce, rokodelce in poljedelce, ki bi se nameravali naseliti na Bolgarskem, oziroma bi želeli nastopiti kako državno ali zasebno službo. Slovnica je sestavljena tako, da poleg teoretičnega gradiva, obsega mnogo primerov in obširnih vaj. A posebno prednost daje knjigi to, da je postavljen v bolgarskih besedah naglas, ako se ta razločuje od naglasa v dotičnih slovenskih besedah; seveda so tudi naglašene in prestavljene vse one bolgarske besede, kakršnih ni v slovensčini. Kratka čitanka, pridejana slovnici, obsega zanimive spise, ki se tičejo zemljepisa, zgodovine in državnega ustroja Bolgarije in Balkana. Potem pridejo slovensko-bolgarski razgovori za razne potrebe v javnem občevanju, da more z njimi izhajati vsak Slovenec, ki pride z Bolgarom v dotiko. Na kraju so pa priložene rokopisne tablice za vaje v čitanju in pisanju cirilice. Torej se nahaja v knjigi na kratko vse, kar je potrebno za priučenje bolgarsčine. Knjiga obsega blizu 5 tiskanih pol velike osmerke. Tisk je čist in jase, papir fin, tako da se more knjiga ne samo po vsebini, nego tudi po obliki vsakemu prikupiti. Razmerno z drugim tiskom (cirilica in latinica vzporedno) je cena nizka. Za poštno se mora priložiti 15 stotink, torej skupaj frank 1.65. Naročila sprejema pisatelj **A. Bezenšek v Sofiji**. (Denar se lahko pošlje na njegov naslov po mednarodni poštni nakaznici). Knjiga je pa na prodaj tudi v slovenskih knjigarnah v Ljubljani, Trstu, Gorici, Celju, Mariboru i. dr.

Politiški pregled.

* **Balkanske države** so sklenile v Bukareštu definitivni mir. Po tem miru bo Bolgaria, ki je štela dozdaj 96.345 km² in 4.337.513 prebivalcev, odslej štela (ako ji ostane Odrin) 119.000 km² in 4.900.000 prebivalcev; Srbija, dozdaj 48.303 km² in 2.957.207 prebivalcev, odslej 98.000 km² in 4.430.000 prebivalcev; Grčija, dozdaj 64.657 km² in 2.631.952 prebivalcev, odslej 103.657 km² in 3.802.000 prebivalcev; Rumunija, dozdaj 9080 km² in 285.000 prebivalcev, odslej 14.880 km² in 445.000 prebivalcev; Rumunija, dozdaj 131.020 km² in 5.912.520 prebivalcev, odslej 138.320 km² in 6.232.520 prebivalcev. — V mirovnem pogodbo se je sprejela tudi določba, v kateri si balkanske države obljubijo trajno medsebojno nevtralityto. To naj bi bila

podlaga k novi Balkanski zvezi, ki bi ji pristopila tudi Romunska. Med Srbijo in Romunsko se bo sklenila tudi gospodarska pogodba, ki se tiče železniških zvez. Čez Dunav se bo zgradil pri Turn Severinu most, ki bo odprl Srbiji pot v Črno morje ter vezal Romunijo s srbsko jadransko železnico.

* **»Norddeutsche Allgemeine Zeitung«** piše v svojem tedenskem pregledu: »Zadnji teden je prinesel važen dogodek, zaključek miru v Bukareštu. Rumunska prizadevanja, da se sklene mir, smo na tem mestu od prvega trenutka dalje, ko se je ta misel pojavila v Bukareštu, s priznanjem spremljali. Danes se veselimo srečno dovršenega dela modre in energične državniške umetnosti, ki je kralju Karolu in njegovim svetovalcem pred Evropo in vsem svetom v čast in priznanje. V Nemčiji se z najtoplejšimi simpatijami obračamo k častitljivemu knezu, ki je svojo dolgo modro vladno ovenčal s takim uspehom. Nobena balkanskih držav ne izide iz trdega boja brez novih pokrajin, v katerih se obetajo hvaležne naloge in nade. Dasi ravno morda niso vsa vprašanja končno rešena, si morejo vojskujoče se države čestitati, da so našle v Bukareštu mir, ki ga opustošeni Balkan in njegova težko izkušena ljudstva tako potrebujejo. Tudi Evropa želi, da že enkrat bodi in ostani mir.«

* **Novi rekruti. Vlada misli v jesenskem zasedanju državnemu zboru predložiti novo predlogo glede zvišanja števila rekrutov za 50.000 mož. To število naj se razdeli na skupno armado 30.000 mož in na domobranstvo 20.000 mož. Povišanje stoječe vojske za najmanj 110.000 mož naj služi v to, da se poviša stanje stotnjik, nekaj odpade na artilerijo in tehnične oddelke. 42 artilerijskih polkov dobi še peto baterijo, 14 težkih havbičnih divizij še tretjo baterijo. Zadnji dobe tudi nove topove takozvane 15centimeterske havbice iz jekla. Tudi gorska artilerija dobi nove topove. Avstrijsko domobranstvo dobi drugo topničarsko baterijo in divizijski štab. Po izvedbi te reforme bo Avstrija imela nad tritisoč topov, nekoliko manj kakor Francija.**

* **Komisija na Češkem.** Vlada si hoče, da pride iz vednih homatij, pomagati na ta način, da oktroira nov deželnozbornski volilni red, ki bi vseboval novo kurijo za vse one, ki sedaj ne volijo v deželni zbor. Ker se pa pokušnja s kurijami ni še nikjer obnesla — opozarjamo le na Badenjevo peto kurijo za državni zbor — je ta nakana vlade naletela povsod na odpor. Socialisti pa razvijajo močno agitacijo za splošno in nekako volilno pravico ter utemeljujejo to zahtevo s tem, da volji v državni zbor 1.434.700 volilcev, dočim ima volilno pravico za deželni zbor le 606.108 volilcev. Volilcev brez volilne pravice in brez zastopstva je torej 828.592, dočim ima 457 veleposestnikov, celih 70 mandatov. Vidi se torej, da bo tudi tukaj imela vlada — vsled lastne krivde in nesposobnosti — še dovolj dela, da reši Češko pretečega bankerota.

Kranjske vesti.

—r— **Tovariši-abiturienti iz leta 1903!** Letos obhajamo našo desetletnico. Ko smo se razšli pred 10 leti po maturi, smo si obljubili, da se letos snidemo. Kdaj bi bil najprimernejši čas? Po mnenju podpisane o priliki zborovanja »Zaveze« začelkom septembra. Izvolite mi sporočiti pisмено v kratkem času, ali se strinjate s tem. Na zdar! R. D. Ljubljana, Komenškega ulica 26.

—r— **Ljubljanske ljudske in meščanske šole** je v preteklem letu obiskovalo 5693 otrok, med njimi 5008 slovenskih, 610 nemških in 75 drugih narodnosti; 5075 šoloobveznih in 618 nič več šoloobveznih; 5390 jih je stanovalo v mestu, 303 zunaj mesta; 5282 jih je hodilo v šolo zelo pridno, 299 pridno, 105 manj pridno, 7 zanikrno; 4886 jih je bilo za višji razred sposobnih, 763 ne, 44 je bilo neizprašanih; 5629 jih je bilo rimsko-katoliške veroizpovedbe, 47 evangeljcev, 87 drugih ver.

—r— **Umrl** je dne 9. t. m. v Šent Petru tov. Mihael Kalan, nadučitelj v pokojku. Bodí mu zemljica lahka!

—r— **Nemška šola v Trziču**, oziroma ponemčevalnica je dograjena. V par dneh se naseli šolsko vodstvo v njej. Kakor kaže nemški napis, je stavbo zgradil nemški šulferajn.

—r— **Lep uspeh Slovence na gostilničarskem šolskem polju.** Letos je dokončal na višji gostilničarski oziroma hotelski šoli na Dunaju z odličnim uspehom svoje študije Maks Dolničar, sin restavraterja Dolničarja v Trbovljah. To je prvi Slovenec, ki je dovršil tako šolo in kar je najlepše, bil je najboljši učenec vsega razreda. Dolničar je dobil na podlagi tega takoj izbornu službo v Švici, ki mu jo je preskrbel šola sama, in se mu obeta prav lepa bodočnost.

—r— **Iz mestnega dekliškega liceja.** Pravi učitelji na mestnem dekliškem liceju v Ljubljani: Josip Berce, dr. Pavel Grošel, Ivan Mlakar, dr. Rudolf Mole, dr. Pavel Pestotnik in dr. Ivan Pretnar so dobili naslov profesorja.

Štajerske vesti.

—š— **Božidar Flegeričeva slavnost** povodom odkritja njegovega nagrobnika pri Sv. Bolfenku na Kogu in spominske plošče na pesnikovem domu v Vodrancih v nedeljo dne 17. avgusta 1913. — A. Pri Sv. Bolfenku. I. Ob 10. uri slovesna sv. maša. II. Odhod na pokopališče. III. Slovesno odkritje nagrobnika. I. Nagrobni govor. (Govori častni konzist. svetnik gosp. Val. Cajnko iz Varaždina.) 2. Pesem: Bogu. (Moški zbor, besede Bož. Flegeričeve, uglasbil A. Nedved.) IV. Odhod na Flegeričev dom v Vodrance. B. Na Flegeričevem domu v Vodrancih. I. Pozdrav gostov. (Govori načelnik odbora za Flegeričev spomenik, g. Jos. Šinko.) II. Slavnostni govor z odkritjem spominske plošče. (Govori gosp. prof. dr. Fr. Ilešič iz Ljubljane.) III. Pesem: Molitev za slovenski rod. (Moški zbor, besede in napev zložil Avg. Leban.) Banket. Ljudska veselica z godbo, petjem, govori itd. Pri slovesni sv. maši in pri odkritju obeh spomenikov poje pomnoženi središki pevski zbor pod vodstvom učitelja gosp. Fr. Serajnika. Zadnji vodi godbene točke polnoštevilne središke narodne godbe, ki igra pri banketu in pri ljudski veselici. Za jedila in pijačo je poskrbljeno! Zaradi banketa (kuvert stane 3 K brez pijače) se je oglasiti do 15. avg. t. l. pri odborovem blagajniku g. I. Kolariču v Središču; z oglašilom je istočasno vpslati omenjeni znesek. Slavnost se vrši ob vsakem vremenu! Vsa narodna društva dobrodošla. Da ne bo kakega nesporazumljenja, se opomni, da se posebna vabila ne bodo razpošiljala.

Odbor za Bož. Flegeričev spomenik.

—š— **Okrajna učiteljska konferenca za okraja Gornji grad in Vransko.** Slavno uredništvo! V št. 32. »Učit. Tov.« je izšlo pod gornjim naslovom poročilo, h kateremu si dovoljujem par stvarnih popravkov. 1. K odstavku: »Poročal je tovariš Pavel Flerè iz Letuša. Prav vrlo mu je pomagal pri tem tov. Pulko iz Gorice.« Da bi mi pomagal, pač ni bil namen tov. Pulka, kakor je tudi prav gotovo, da ni bil ne njegov, ne moj referat potreben kakšne medsebojne pomoči. 2. Moj predlog za sprejetje Krulčeve »Moje prve čitanke« ni bil vladni, pač pa moj privaten, zakar sem imel prav isto pravico ga staviti in zastopati svoje mnenje, kakor tov. Kelc za »Moje prvo berilo«. Zato je propadel torej moj in ne vladni predlog. — Povedano jasno in brez zavijanja! 3. Sprejet v poročevalčevi obliki tudi tov. Kelčev predlog ni bil — kar pa naj opravi g. poročevalec s svojo poročevalsko poštenostjo in dostojnostjo. Zahvaljujoč se za priobčenje tega popravka bilježim z odličnim spoštovanjem Pav. Flerè. Letuš, 11. avgusta 1913.

—š— **Umrla** je v Mariboru učiteljeva vdova in hišna posestnica Jospina Kranjčeva, stara 38 let. Blag ji spomin!

—š— **Kako skrbijo Nemci za svojo mladino.** S 15. septembrom se bo v novo-ustanovljeni nemški dom za uboge dečke in učence sprejelo 6 učencev, in sicer 1 za lončarsko, tapetniško, krojaško, slikarsko (2) in fotografično obrt. Denar za to

novu nemškutarsko podjetje je dala Südmarka in šulferajn.

—š— **Tromesečni tečaji za kuho in gospodinjstvo** se otvorijo na Cesar Franc Jožefa I. jubilejskem učiteljišču šolskih sester v Mariboru s šolskim letom 1913 in 1914 po dopisu c. kr. deželnega šolskega sveta v Gradcu z dne 31. maja 1913, št. 3. 4371/1 1913. Sprejemajo se absolventinje učiteljišč, kakor tudi druga dekleta, ki se žele v kuhi in gospodinjstvu izobraziti. Začetek je 1. oktobra 1913, 3. januarja in 19. aprila 1914.

—š— **Zveza celjskih nemških vseučilišnikov** priobčuje poročilo o svojem delovanju, ki je v marsičem zanimivo. Kranjski rojak iz Železnikov dr. Ambrožič je v nemal zvezo, da se udeležuje političkega življenja na Slovenskem. Štajerju. Zveza se je mnogoštevilno udeležila ustanovitve šulferejske skupine v Gaborjah.

—š— **Pevcem pri Flegeričevi slavnosti** za moška zbora na pokopališču in na domu ob odkritju plošče na znanje, da bo ob 9. uri predpoldne, t. j. pred slovesno sv. mašo, pevška vaja v šolskem posloju pri Sv. Bolfenku. Ako želi kdo še sekiric, naj se nemudoma oglasi pri odborovem tajniku A. Kosiju v Središču.

—š— **Sv. Juri ob Šč. (Št.)** Dne 1. avgusta je slavil 40letnico svojega službovanja naš nad vse priljubljeni nadučitelj Josip Mihelič. Mirno in brez hrupa je bilo to slavje, saj skoraj nihče drugi ni vedel tega, razen domačega učiteljstva. Kot svojemu priljubljenemu šolskemu vodji mu je priredil učiteljski zbor skromno, a vendar tako lepo slavje. Po maši se je zbrala šolska mladina v sobi 2. razreda, kjer je govoril slavljencu tovariš Kosi. Govoril je, kakor samo lahko govori tovariš tovarišu — učitelju učitelju. Dolga vrsta let je 40 let, dosti prevar, dosti truda in muk. Bili so tožni dnevi, malo veselih. A danes lahko zre s ponosom na svoje delovanje. Prf slavnosti je bil navzoč učiteljski zbor od Sv. Duha, v katerega imenu je čestital slavljencu tov. nadučitelj Sterniša. V imenu krajnega šolskega sveta je čestital slavljencu g. dr. Kreft. Bilo je navzočih tudi nekaj drugih gospodov v znak ljubezni do jubilanta. Otroci so prednašali različne pesemce in zapeli nekaj ličnih pesmi. Končno je govorila učenka VI. razreda K. Schulerjeva. Kakor kaže napis na pročelju našega zavoda, si posvečal vse svoje moči Bogu, domovini in mladini. Štirideset let, dolga vrsta let! Štirideset let darovanih trudov in delu, krasna doba življenja. In to neumorno delo, ta trud in znoj štiridesetih let je posvečeno izobrazbi, posvečeno mladini; nežnim cvetkam našega naroda. Našega slavljenca vidimo osivelega, a vedrega in čilega po duhu in telesu. Danes ob 40letnici svojega delovanja, lahko gleda s ponosom na obdelano polje, na tisočeri sad, ki je zorel in dozorel potom njegovega dela in truda. Danes še ni končana njegova pot, z besedo in dejanjem bo še dalje deloval na šolskem polju, vodil mladino z zlatimi nauki za življenje, ji delil isto bogastvo, ki ga rja ne sne, molji ne pojedjo, ki oplemeniti srce in krepi duha, ki nas povzdigne v popolnega človeka in nam da pravico do ponosa in spoštovanja. Slavljencu, velezašlužnemu možu, naj zadostujejo tele besede:

Bogu, domovini in mladini
v čast in blagor si posvečeval svoje dni,
danes pa na dolga leta truda
radostno si Ti ozirajo oči.
In sedaj tu v naših dušah,
vroča želja hiti do neba:
mili domovini in mladini
Bog ohrani Tebe slavljenca!

—š— **Okrajna učiteljska konferenca za ormoški okraj** se je vršila dne 6. avgusta t. l. v ormaški okoliški šoli, in sicer prvič tukaj; prejšnje konference so bile doslej pri Veliki Nedelji. Predsednik konference c. kr. okrajni šolski nadzornik gospod Matija Heric je imenoval svojim namestnikom tovariša Franca Cajnka, nadučitelja pri Sv. Bolfenku, zapisnikarje pa sta bila izvoljena Ivan Vertot, nadučitelj na Rumeču, in gospa Marija Poplatnikova, učiteljica pri Sv. Tomažu. — V svojem poročilu je gospod nadzornik obširno in poučno razpravljaj o učnem jeziku ter podal zanimive podatke in migljaje iz

svoje nadzorniške prakse in naglašal, da je z učnimi in vzgojnimi uspehi v ormoškem okraju zadovoljen. O 1. referatu »Izkoriščanje šolskega vrta v smislu delovnega pouka« je poročal tovariš Adolf Rosina, učitelj na ormoški okoliški šoli; o 2. referatu »Katero vrsto normalnih šolskih zvezkov je po zaključnih določbah odloka z dne 16. maja 1909, št. 3/3711/8 09, odrediti za posamezne šolske kategorije«, je referiral tovariš Ivan Žolnir, nadučitelj pri Veliki Nedelji. Oba referata sta obširno in stvarno poročala, ter so bila nju izvajanja in teze soglasno sprejete. O 3. vprašanju se radi pomanjkanja časa ni razpravljalo. O stanju šolskih vrtov je poročal tovariš Žolnir, o okrajni učiteljski knjižnici pa tovariš Rosina. Pri volitvah so bili izvoljeni, in sicer a) v stalno konferenčni odbor tovariši Josip Rajšp, nadučitelj na ormoški okoliški šoli, in Anton Porekar, nadučitelj na Humu; b) v vrtni odsek tovariši: Martin Šalamun, nadučitelj pri Sv. Miklavžu, Ludovik Šijanec, nadučitelj pri Svetinjah, Jakob Preindl, učitelj pri Veliki Nedelji in Ivan Najžar, učitelj v Središči; c) v komisijo okrajne učiteljske knjižnice tovariši: Anton Kosi, nadučitelj v Središči, Anton Megla, nadučitelj pri Sv. Lenartu in Rosina. — Sklepnilo se je Lavtarijevo računico II. in III. stopnjo uvesti. Medtem ko je I. stopnja tukaj že v rabi. Zaradi »Mojega prvega berila, oziroma čitanke je konferenca sklenila, počakati eno leto na uspeha, ki jih bodo imeli v drugih okrajih z eno ali drugo knjigo, in se potem odločiti. Resolucija glede skorajšnje in nujno potrebne uravnave naših plač je bila soglasno sprejeta. — Na koncu konference, ki je trajala nepretrgoma 5 ur, se je predsednikov namestnik tovariš Canjko zahvalil gospodu nadzorniku za njegovo naklonenost napram učiteljstvu ormoškega okraja.

Istrske vesti.

—i— **Kdo polni nemško šolo v Opatiji?** Na žalost se najde tudi unogo slovenskih staršev, ki so tako zaslepljeni, da pošiljajo svoje otroke v to ponemčevalnico. Nekoliko teh staršev se je res streznilo in poslali so svoje otroke v hrvaško šolo, drugi pa trdovratno pošiljajo svoje otroke še naprej v to kovačnico, v kateri jih bodo tako prekovali, da bodo enkrat svoje lastne starše zasramovali. Pred menoj leži imenik teh staršev in vse me mika, da bi ga obelodanil, storil pa tega še za sedaj ne bom, ampak priporočam tem nezavednim Slovincem in Slovenkam da se že enkrat streznijo in rešijo še o pravem času svoje otroke, svojo kri. Slovenske otroke v hrvaške šole, kjer se bodo tudi lahko naučili nemški jezik.

—i— **Razpust istrskega deželnega zbora in uvedba komisarijata v Istri?** Po poročilu korespondence »Austria« smatra vlada pogajanja med Lahi in Jugoslavnimi zaradi delazmožnosti istrskega deželnega zbora kot definitivno razbita. Vlada se je torej odločila razpustiti istrski deželni zbor in izročiti avtonomne deželne posle vladnemu komisariju. Temu bodo pridruženi štirje svetniki, in sicer dva Slovane in dva Italijane. Komisariat v Istriji bo trajal nedoločen čas, ker vlada ne pričakuje ob eventualnih novih volitvah nobene izpremembe težavnih političnih razmer, na drugi strani pa se noče lotiti deželnozbornske volilne reforme. Zatrjuje se, da se izvede ta vladna naredba pričetkom jeseni.

—i— **Pouk o gozdarstvu.** Gozdarsko društvo za Kranjsko in Primorsko priredi jeseni tečaj o gozdarstvu in temu pripadajočih panogah. Tečaj se vrši v italijanskem jeziku, prične se dne 15. oktobra v Pulju in bo trajal deset tednov. Udeležniki dobe štipendije po 100 kron.

Splošni vestnik.

Davek na vse, ki nimajo otrok, predlaga društvo »Francosko plemo« na Francoskem. V svojem predlogu navaja, da je na Francoskem 1.350.000 neoženjenih moških, potem 1.800.000 zakonskih parov brez otrok, 2.400.000 družin z enim samim otrokom in 2.650.000 družin z dvema otrokoma. Sklene naj se zakon, da se mora vsak francoski državljani oženiti in da mora biti v vsaki družini najmanj po troje otrok. Za vsakega otroka manj mora oče plačati po 30 frankov davka na leto. Na ta način bi imela Francija okrog 500 milijonov frankov več letnih dohodkov.

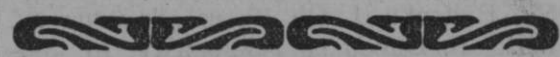
Iz zapuščine grofa Leva Tolstega. V zapuščinu veleumna grofa Tolstega so našli dvečedejanski igrokaz iz kmetiškega

življenja. Spis je brez naslova. Igra bo v bližnji prihodnosti natisnjena in uprizorjena.

Senzacionalna iznajdba za kinematograf. Znani iznajditelj prof. Luigi Cerebotani je sestavil aparat, s katerim se govorenje, petje ali glasba posname istočasno s prizorom in tako tudi reproducira pri predstavah. Baj se lahko natančno urede tudi tempi petja in glasbe. Aparat je jako fino delo, podobno gramofonu. Patenti so že naznanjeni v vseh državah.

Na kmetijski šoli na Grmu se prične novo šolsko leto z mesecem novembrom. Učenci se sprejemajo v zimsko šolo in v letno šolo. Zimska šola traje dve zimi od novembra do konca marca in je namenjena sinovom iz živinorejskih in poljedelskih krajev. Letna šola traje eno leto od novembra do konca oktobra in je namenjena sinovom iz vinorodnih krajev. Pouk je brezplačen. Plachujoči učenci plačujejo za hrano, stanovanje, kurjavo in svečavo po 30 K na mesec. Za sinove kranjskih posestnikov se dobe prosta mesta. Prošnje za sprejem in za prosta mesta je vložiti zadnji čas do 15. septembra t. l. na ravnateljstvo šole.

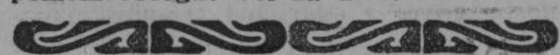
Na deželni gospodinjki šoli v Šmihelu pri Novem mestu, ki je v zvezi s kmetijsko šolo na Grmu in ki stoji pod vodstvom šolskih sester De Notre Dame se prične novo šolsko leto z mesecem oktobrom. Šola traje od oktobra do konca julija. Pouk je brezplačen. Notranje gojenke stanujejo v zavodu in plačujejo za hrano, stanovanje, kurjavo, svečavo in perilo po 30 K na mesec. Za hčere kranjskih posestnikov se dobe ustanove po 15 K na mesec. Prošnje za sprejem in za deželne ustanove je vložiti do 1. septembra t. l. na vodstvo deželne ustanove je vložiti do 1. septembra t. l. na vodstvo deželne gospodinjke šole v Šmihelu p. Kandija.

Agitirajte, pridobivajte novih naročnikov za naše liste, ki so:

Učiteljski Tovariš - - - -
- - - Popotnik, Zvonček.

Iznova pozivamo vsa okrajna učiteljska društva, naj store svojo dolžnost v polnem obsegu! Vsi na delo!

Knjigoveznica
Anton Janežič
Ljubljana
Florijanska ulica 14
se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.
Pri večjih naročilih 10% popusta.

Anton Krušič,
krojaški mojster in trgovec
v Gorici

Tržaška ulica št. 16
v lastni hiši
in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Kdor ljubi dobro kavo,

rabi kot pridatek „pravi zagrebški :Frank:“ z kavinim mlinčkom. — Kdor ga še ne vporablja, pogreša najboljšo.

emp 45/25.642

Jernej Bahovec

naslednik: IVAN GAJŠEK

- trgovina s papirjem -

Sv. Petra cesta št. 2.

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, r. z. z o. j. v Ljubljani.

Čekovni račun št. 66 312.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot osnovne glavnice učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 5%. Obrestovanje se pričinja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajejo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsakih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesčnih rokov	rokov	rok
A v 12 in sicer 11	à 9 K — h,	12. 4 K 73 h
B " 18 " 17	" 6 " — "	18. 3 " 56 "
C " 24 " 23	" 4 " 50 "	24. 4 " — "
D " 38 " 37	" 3 " — "	38. — " 66 "
E " 46 " 45	" 2 " 50 "	46. 1 " 81 "
F " 60 " 59	" 2 " — "	60. — " 70 "
G " 70 " 69	" 1 " 75 "	70. 1 " 42 "
H " 85 " 84	" 1 " 50 "	85. 1 " 26 "

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 20 h v pisemskih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se **ne odgovarja.**

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadržni lokal je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvenzemski praznikov vsak četrtek od 1/22. do 1/23. ure popoldne in vsako soboto od 6. do 7. ure zvečer.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani

ima v zalogi naslednje knjige:

1. A. Rapé: Mladini. I., II., III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani; je K 1·50, s pošto 16 h več.
2. J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka. I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII. zvezek. Cena vsakemu teh osmih zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1·50 s pošto 16 h več.
3. Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. I., II., III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1·50, s pošto 16 h več.
4. Josip Ribičič: Vsem dobrim. Cena lično vezani knjigi K 1·50, s pošto 16 h več.
5. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za šolsko mladino. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh dveh zvezkov brez poštnine je 20 h.
6. Emil Adamič: Slava cesarju Francu Jožefu I.! Spevoigra za šolsko mladino. Cena K 2.—
7. Besedilo k E. Adamičevi spevoigri. Cena 5 h.
8. Dr. E. Bretl: Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe? Cena 20 h.

Ves izkupiček za te knjige je namenjen Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta.

Kupujte te knjige vsi, ki ljubite svoje otroke! Priporočajte jih prijateljem mladine, šole in učiteljstva!

Vse te knjige se naročajo in kupujejo v „Učiteljski tiskarni“ in v vsaki knjigotržnici.